

Грина ЦАРЬОВА, професор
кафедри українознавства та
іноземних мов Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ, доктор
філологічних наук, доцент

НОВИЙ КОНТРАСТУП УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

З 16 липня 2022 року після століть лінгвоциду, організованого росією, який призвів до мовної окупації великої частини України, українська мова вчергове за останні 3 роки (7-й раз) перейшла в контраступ.

Протягом останніх 3-х років дія Закону про державну мову поетапно поширювалася на різні сфери публічного життя (відбулося вже 6 етапів): 1) 16 липня 2019 року, коли набрав чинності сам Закон, зміни торкнулися в основному державної та комунальної сфери, освіти, публічного простору та публічних комунікацій; 2) 16 січня 2020 року набрали чинності норми Закону, які стосуються реклами; 3) 16 липня 2020 року – норми закону поширилися на сферу охорони здоров'я, науки, застосування мови в технічній та проєктній документації, листування та звітність юридичних осіб, виконання назв транспортної інфраструктури (аеропортів, портів, вокзалів, станцій, зупинок тощо); 4) 16 січня 2021 року – українська мова стала обов'язковою при обслуговуванні громадян, наданні інформації про товари та послуги; 5) 16 липня 2021 року – Закон поширився на сферу культури, туризму, книговидання і книгорозповсюдження. Іспит на володіння українською мовою став обов'язковим для посадовців та кандидатів на громадянство; 6) 16 січня 2022 року – газети і журнали в Україні стали виходити українською

Інтерес до вивчення української підвищився не тільки в самій Україні, але й за її межами. За даними програми Duolingo з лютого минулого року понад 1,3 мільйона людей в усьому світі почали вивчати українську мову. Цікаво, що США, Великобританія та Польща – серед лідерів. В офісі платформи Duolingo наголошують, що інтерес до опанування української й надалі залишається дуже високим. Сюжет про це, зокрема, подає американська телерадіоорганізація «Голос Америки» (Voanews). Говориться про те, що в США до вторгнення українська в рейтингу по вивченню була на 36 місці, а після 24 лютого 2022 року піднялась на 14 сходинку. Водночас, інтерес до російської мови, навпаки, значно знизився. «Якщо російська у рейтингу Duolingo у 2022 році посідала 9 місце в світі, то зараз вона опинилась на 11-му», – йдеться в матеріалі.

З початком повномасштабного вторгнення про свою принципову прихильність до української мови заявило чимало українських зірок шоубізу

та лідерів думок. Це зробили співаки, впливові серед наймолодшого покоління, на кшталт Володимира Дантеса чи Анни Трінчер. На українську демонстративно перейшов блогер-мільйонник, який народився та виріс у Маріуполі, був російськомовним і навіть підозрювався у симпатіях до «руського міра» – Олексій Дурнев. Якщо донедавна він публікував відео на ютубі російською, то зараз він змінив і контент, і мову роликів. А на своїй сторінці в інстаграмі Дурнев закликав усіх російськомовних переходити говорити українською в побуті. «Якщо ви будете читати українські книжки, дивитися кіно, слухати українську музику, воно потроху-потроху піде. Помилка буде все менше, вам буде все комфортніше» – написав він [1].

Дуже важливою тенденцією є не лише використання української мови людьми, які раніше були тотально російськомовними, але й повна українізація досі двомовних. Адже, як стверджує докторка філологічних наук Лариса Масенко, ситуація масової двомовності, притаманна для України, зазвичай складається в колоніальній країні, коли вся підкорена спільнота повинна опанувати, крім своєї мови, мову колонізатора. Якщо друга мова поступово переймає всі функції рідної, то останній загрожує зникнення. І така загроза зникнення реально висіла над українською мовою не лише за радянських часів, але й за часів незалежності.

Українська мова – національний феномен, адже вона є для українців справжнім маркером їх самобутності. Українська мова ідентифікує українців, їхню національну свідомість та громадянську позицію. Нашому народові судилося безсмертя у світовій цивілізації. І мова відіграє тут важливу роль, адже саме вона тепер у всьому світі асоціюється із опором, сміливістю та свободою. У єдності – наша сила, в мові – наш незламний дух, у вірі – наше майбутнє [2].

О. Матвійчук зазначає, що в українців змінилося ставлення до російської мови, тому що вони переживають війну, у якій на їх напала саме РФ, де люди користуються російською мовою. Тому для українців це може бути дуже чужинне в психологічному сприйнятті, та дуже принципове питання – з громадянської позиції. На питання чому виникають мовні конфлікти, дослідниця відповідає, що будь-які емоції, будь-які конфлікти говорять про те, що є якась незадоволена потреба. Зважаючи на умови війни, у яких зараз живуть українці, то йдеться про базову потребу в безпеці. При такому рівні емоцій, агресії, ненависті, та зі значною потребою у безпеці – коли ми чуємо, наприклад, російську мову, то насамперед можемо відчувати якраз небезпеку. У такому стані логічна, нормальна реакція людини – це захистити себе. При цьому мозок на рівні захисту працює дуже примітивно: «Ми відчуваємо себе в небезпеці, російська мова = небезпека = агресор. Що потрібно робити? Потрібно захищатися!» Коли ми кажемо про мову, то, ймовірно, це може стосуватися також потреби приналежності. Я розмовляю українською, тож якщо хтось інший також розмовляє українською, то, швидше за все, він ближчий до мене, ніж той, хто говорить російською.

Дослідниця пропонує замість ненависті до російської мови плекати любов до української мови, долучаючись до переліку спеціальних ресурсів в Інтернеті, які допоможуть покращити чи полегшити процес вивчення української мови [3].

Українська мова – це зброя, бо вона здатна чинити опір. Українська мова – це маяк. Вона дозволяє знаходити своїх людей навіть за тисячі кілометрів від дому. Вибір говорити українською – це спосіб воскресити гідне ім'я свого роду, це можливість повернути собі те, що в тебе вкрали московіти, це – світлий вклад у розвиток квітучої України. Говорити українською символізує зв'язок поколінь, збереження культурного простору, історичного спадку народу України.

Список використаних джерел

1. Контрнаступ мови: як українська відвоює своє URL: <https://espresso.tv/kontrnastup-movi-yak-ukrainska-vidvoyovue-svoe>
2. Лизанчук В. Українська мова – одухотворення нашого життєдайного середовища. Голос України. URL: <http://www.golos.com.ua/article/361045>
3. Матвійчук О. Мовні війни: як допомогти українській перемогти у наших громадах. URL: <https://blog.liga.net/user/olmatviichuk/article/44620>

Орина ЧЕРНЯВСЬКА, здобувач вищої освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Наталія ДАВИДОВА, старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

THE FUNCTIONING OF THE ENGLISH LANGUAGE AS A LANGUAGE OF INTERNATIONAL COMMUNICATION

Throughout the entire period of human cultural and historical development, countries and peoples have needed access to advanced knowledge, and for this, a language that is understood by everyone is necessary. Typically, the language of the most numerous or influential ethnic group becomes the means of communication in a specific territory. In the 20th century, circumstances emerged that propelled the English language to the forefront of the global linguistic process. Firstly, this became possible due to the military and political power and economic potential of English-speaking countries [2]. This ensured active engagement of English speakers worldwide. English became the first international language that